

एवं ब्रह्मविद्यां श्रुत्वा तत्र स्वस्याधिकारोऽस्ति नास्ति वेति संदिहानः पृच्छति वद्रेणेति त्वनः आत्मनः तस्मात् आत्मगतिदर्शनात् ॥ ६५ ॥ शुक्लाभिजातीयः शुक्लवंश्यः साध्यः साध्यसंज्ञको देव इति नावर्तते ॥ ६६ ॥ हारिद्रवर्णोऽसत्त्वाधिक्ये तमः साम्ये रजसोऽल्पत्वे च षष्ठे देवतासर्गे उक्ते तथारक्ते रजस आधिक्ये सत्त्वस्य साम्ये तमसोऽन्यत्वे च मध्यमे नृपहसर्गे च वर्तमानः तमोरजसोः साम्यात् कदाचिदावरणस्य प्रवृत्तेर्वा उद्वेकः स्यात्तेन तस्तिर्यगादिसंभाव्यते ॥ ६७ ॥ वयंतु हारिद्राश्च्युताः केवलरजःप्रधाने रक्ते वर्तमाना नीलां मानुषीं वा कृष्णां ततोऽप्यधमांतिर्यग्गतिं वा कृष्णया सहितामधमां कृष्णाधमां ॥ ६८ ॥ एवं भीतं युधिष्ठिरमाश्वासयति युधिष्ठिर उवाच वद्रेण परमार्थज्ञदृष्टामन्ये त्वमनोगतिः ॥ शुभा तस्मात्स सुखितो न शोचति पितामह ॥ ६९ ॥ शुक्लः शुक्लाभिजातीयः साध्यो नावर्तते न यतिर्यगतेऽश्च निर्मुक्तो निरयाच्च पितामह ॥ ६६ ॥ हारिद्रवर्णे रक्ते वा वर्तमानस्तु पार्थिव ॥ तिर्यगे वानुपश्ये त कर्मभिस्तामसैर्वृतः ॥ ६७ ॥ वयंतु भृशमापन्नारक्ता दुःखसुखेऽसुखे ॥ कांगंतिं प्रतिपत्स्यामो नीलां कृष्णाधमामथ ॥ ६८ ॥ भीष्म उवाच शुद्धाभिजनसंपन्नाः पांडवाः संशितव्रताः ॥ विहृत्य देवलोकेषु पुनर्मानुषमेष्यथ ॥ ६९ ॥ प्रजाविसर्गं च सुखेन काले प्रत्येत्य देवेषु सुखानि भुक्त्वा ॥ सुखेन संयास्यथ सिद्धसंख्यां मावोभयं भूहिमलाः स्थ सर्वे ॥ ७० ॥ इति श्रीमहाभास्वामितेजसः ॥ यस्य विज्ञानमतुलं विष्णोर्भक्तिश्च तादृशी ॥ १ ॥ दुर्विज्ञेयं पदं तात विष्णोरमितेजसः ॥ कथं वाराजशार्दूलपदं तु ज्ञातवानसौ ॥ २ ॥ भवता ॥ ४ ॥ एतन्मे संशयं ब्रूहि पृच्छते भरतर्षभ ॥ वदस्व राजशार्दूलयथाशक्रेण निर्जितः ॥ ५ ॥ यथा चैवाभवद्युद्धं तच्चाचक्ष्वपितामह ॥ विस्तरेण महाबाहो परं कौतूहलं हि मे ॥ ६ ॥ भीष्म उवाच रथे नैद्रः प्रयातो वैसाधे देवगणैः पुरा ॥ ददर्शाथाग्रतो वदन् धिष्ठितं पर्वतोपमं ॥ ७ ॥ योजनानां शताभ्यूर्ध्वं पंचोच्छ्रितं मरिदम् ॥ शतानि विस्तरेणाथ त्रीण्येवाभ्यधिकानिवै ॥ ८ ॥ तत्प्रेक्ष्य तादृशं रूपं त्रैलोक्येनापि दुर्जयं ॥ वदस्व देवाः संव्रस्तानशांतिमुपलेभिरे ॥ ९ ॥ शक्रस्य तु तदाराजन्नूरुस्तं भो व्यजायत ॥ भयाद् वदस्व सहसा दह्वा तद्रूपमुत्तमं ॥ १० ॥ शुद्धेति हे पांडवाः यूयं संपन्नाः स्थ ॥ ६९ ॥ सिद्धसंख्यां सिद्धेषु गणनां ॥ ७० ॥ इति शांतिः मो नै ० भा ० अशीत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २८० ॥ ॥ ७३ ॥ अहो इति ॥ १ ॥ पदं स्थानं पदं पदनीयं ॥ २ ॥ वदस्व यथापेक्षं त्वद्वचसि श्रद्धाचैव णवस्य वदस्व वधानर्हत्वं चेति विरुद्धकोटिद्वयेन व्यक्तं स्पष्टं अन्यतरकोटिनिश्चायकं दर्शनं तदभावान् व्यक्तदर्शनात् ॥ ३ ॥ पदा न्वये वेदांता वाक्यार्थविचारे ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥

अहो इति ॥ १ ॥ पदं स्थानं पदं पदनीयं ॥ २ ॥ वदस्व यथापेक्षं त्वद्वचसि श्रद्धाचैव णवस्य वदस्व वधानर्हत्वं चेति विरुद्धकोटिद्वयेन व्यक्तं स्पष्टं अन्यतरकोटिनिश्चायकं दर्शनं तदभावान् व्यक्तदर्शनात् ॥ ३ ॥ पदा न्वये वेदांता वाक्यार्थविचारे ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥